

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ  
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ  
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

**ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2008**

**Μάθημα: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ**

**Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Δευτέρα, 26 Μαΐου 2008**

**8:00 π.μ. – 11:00 π.μ.**

**ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΤΑ (7) ΣΕΛΙΔΕΣ**

**Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από τέσσερα (4) μέρη. Να απαντήσετε σε όλα τα ερωτήματα.**

**ΜΕΡΟΣ Α: ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**

**(μονάδες 20)**

Όσοι, από κούραση, ανία, περιέργεια ή από μια ανάγκη ενημέρωσης, δεσμεύουν κάποιες ώρες του ελεύθερου χρόνου τους μπροστά στην τηλεόραση και παίζουν με το τηλεχειριστήριο, θα το έχουν σίγουρα προσέξει: εννιά στις δέκα φορές, όταν ένα κανάλι κάνει «μπρέικ» για διαφημίσεις, σχεδόν όλα τα υπόλοιπα, και οπωσδήποτε τα ιδιωτικά, κάνουν το δικό τους διαφημιστικό διάλειμμα. Να πρόκειται άραγε για «συμφωνία κυρίων» των καναλαρχών, για «εναρμονισμένη πολιτική»; Τίποτε δεν αποκλείεται. Πιθανότερο φαίνεται πάντως ότι ο σχεδόν απόλυτος συγχρονισμός είναι αποτέλεσμα της απαίτησης των διαφημιζομένων και των εταιρειών που αναλαμβάνουν την προβολή τους. Όσοι έχουν μερίδιο και λόγο στην αγορά μπορούν να υποθέσουν ότι ο τηλεθεατής θα πατήσει το κουμπάκι την ώρα που πέφτουν οι συνήθεις διαφημίσεις, ώστε να δει τι παίζεται στους άλλους διαύλους, να αρπάξει μια εικόνα από δω, τρεις λέξεις από κει και να «σχηματίσει άποψη». Υπάρχει λοιπόν ο κίνδυνος να ερεθιστεί από κάτι (από έναν καβγά, μια ταινία, ένα ντοκιμαντέρ) και να κολλήσει στη δεύτερη ή την τρίτη επιλογή του, παρατώντας το κανάλι που αρχικά έβλεπε. Για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο αποπαγίδευσης του τηλεθεατή από τη διαφημιστική σαγήνη, συμφωνείται και επιβάλλεται ο «νόμος της αγοράς» και προκύπτει έτσι η ταυτόχρονη διακοπή για την παρουσίαση των διαφημιστικών σποτ. Μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα, δηλαδή, κι έτσι ξαναγυρνάς στο κανάλι που παρακολουθούσες από μιας αρχής, καταπίνοντας τις διαφημίσεις εν αναμονή της επανέναρξης του κανονικού προγράμματος.

Του κανονικού; Από μελετητές των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης έχει γίνει από καιρό η άκρως πειστική υπόθεση ότι στην πραγματικότητα το όλο τηλεοπτικό πρόγραμμα δεν είναι παρά το περιτύλιγμα για το αυθεντικό περιεχόμενο: τις διαφημίσεις. Όλα τα «σοβαρά» ή τα σοβαροφανή, οι παραγωγές, οι εκπομπές, τα δελτία κ.λ.π., είναι το σχήμα μέσα στο οποίο θα χωρέσουν οι διαφημίσεις και το πρόσχημά τους.

Ακούγεται ίσως βαρύ και άδικο κάτι τέτοιο, αλλά ας συνεκτιμηθούν και τα εξής:

Πρώτον, δεν τηρείται σχεδόν κανένας από τους νόμους που ρυθμίζουν τη χρονική διάρκεια των διαφημιστικών διαλειμμάτων. Δεύτερον, ακόμα και τα δελτία ειδήσεων διακόπτονται πια για να προβληθούν διαφημίσεις· κάποτε απαγορευόταν αυτό, αλλά η αγορά έχει τις ανάγκες της και τις ορέξεις της, άρα και τον τρόπο της. Τρίτον, και για να μην κρυβόμαστε πίσω από το δάκτυλό μας, κι εμείς, οι άνθρωποι των έντυπων μέσων, είναι πολλές φορές που νιώθουμε ότι τα γραπτά μας, έτσι κι αλλιώς εφήμερα, είναι το ντύμα των ένθετων διαφημιστικών φυλλαδίων, τα οποία μάλιστα αρκετές φορές παύουν να είναι ένθετα και υποδύονται την πρώτη ή την τελευταία σελίδα μιας εφημερίδας.

Δεν διαμορφώνουν βέβαια μόνο τη συνήθη αγορά οι διαφημίσεις. Επηρεάζουν και την αγορά των ιδεών, κατά το πρότυπο ίσως του Ερμή, που ήταν και Κερδώς και Λόγιος και ο οποίος, ως διακινητής φημών και ειδήσεων, θα μπορούσε πράγματι να θεωρηθεί και θεός της διαφήμισης. Τα προπαγανδιστικά σποτάκια με επιμέλεια σκηνοθετημένα, με σποραδικό χιούμορ και με γλώσσα που κορφολογεί ταυτόχρονα από τα «ιδιώματα» της νεολαίας, της λογοτεχνίας και της πιάτσας, εισάγουν πρότυπα, διακινούν αξίες ή «αξίες», επηρεάζουν ποικιλότροπα. Και ενώ οι λογοτέχνες συνηθίζουν να λένε ότι ο κόσμος όλος υπάρχει για να τον περικλείσει κάποτε κάποιο βιβλίο, τα πράγματα δείχνουν ότι ο κόσμος όλος, με τις αγωνίες και τις ελπίδες του, τους θριάμβους και τις ήττες του, τις εξέχουσες προσωπικότητες και τις εν κινήσει και δράσει «μάζες» του, υπάρχει για να τον περικλείσει τελικά η διαφήμιση, για να τον ιδιοποιηθεί, να τον αφομοιώσει, να τον ρυμουλκήσει στις δικές της επιδιώξεις.

Παντελής Μπουκάλας, «Διαφημίζομαι, άρα υπάρχω»  
Εφημερίδα *Η Καθημερινή*, 9 Μαρτίου 2008  
(διασκευή)

### Ερωτήσεις:

**A1.** Να γράψετε περίληψη του κειμένου σε 120 λέξεις περίπου. **(μονάδες 8)**

**A2. (α)** Παρά τον οξύ ανταγωνισμό που επικρατεί ανάμεσα στα τηλεοπτικά κανάλια, στο θέμα της προβολής των διαφημίσεων φαίνεται, κατά το συγγραφέα, να ακολουθείται μια «εναρμονισμένη πολιτική». Ποια είναι η πολιτική αυτή, πού οφείλεται και πού στοχεύει;  
**(μονάδες 3)**

**(β)** Δεν διαμορφώνουν βέβαια μόνο τη συνήθη αγορά οι διαφημίσεις. Επηρεάζουν και την αγορά των ιδεών. Να αναπτύξετε το νόημα της πιο πάνω φράσης σε 60 λέξεις περίπου.  
**(μονάδες 3)**

**A3. (α)** Ποιο τρόπο και ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην τρίτη παράγραφο; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.

(μονάδες 3)

**(β)** Να αναγνωρίσετε τη συλλογιστική πορεία στον πιο κάτω συλλογισμό και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας εξετάζοντας τη σχέση προκείμενων προτάσεων και συμπεράσματος.

Προκείμενες:

- α) Ο άνθρωπος επηρεάζεται από πρότυπα και υιοθετεί ιδέες, αξίες ή «αξίες».
- β) Η διαφήμιση εισάγει πρότυπα, διακινεί ιδέες, αξίες ή «αξίες».

Συμπέρασμα:

Η διαφήμιση επηρεάζει τον τρόπο συμπεριφοράς και σκέψης του ανθρώπου.

(μονάδες 3)

## **ΜΕΡΟΣ Β: ΓΛΩΣΣΑ**

(μονάδες 10)

**B1.** Να αντικαταστήσετε την καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις των πιο κάτω φράσεων με μία συνώνυμή της, έτσι ώστε να μην αλλάξει το νόημα των φράσεων ούτε ο γραμματικός τύπος των λέξεων:

- Όσοι, από κούραση, ανία, περιέργεια...θα το έχουν προσέξει
- Νιώθουμε ότι τα γραπτά μας, έτσι κι αλλιώς εφήμερα, είναι το ντύμα ...
- Τα προπαγανδιστικά σποτάκια, με επιμέλεια σκηνοθετημένα, ... εισάγουν πρότυπα.

(μονάδες 3)

**B2.** Να γράψετε ένα αντίθετο για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις:

δεσμεύουν  
αυθεντικό  
κρυβόμαστε

(μονάδες 3)

**B3.** Να γράψετε ένα παράγωγο ουσιαστικό και ένα παράγωγο επίθετο για το καθένα από τα πιο κάτω ρήματα:

προσέχω  
αποκλείω  
επιβάλλω  
απαγορεύω

(μονάδες 4)

**ΜΕΡΟΣ Γ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ**

(μονάδες 40)

**Σε άρθρο σου που θα δημοσιευτεί σε τοπική εφημερίδα, να παρουσιάσεις τους κινδύνους που εγκυμονεί για την ελευθερία του σύγχρονου ανθρώπου η διαφήμιση αλλά και να διερευνήσεις τη δυνατότητα συμβολής της στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων κοινωνικών προβλημάτων.**

**Έκταση άρθρου: 450-500 λέξεις**

Τονίζεται ότι δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το όνομά σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο που μπορεί να αποκαλύψει άμεσα ή έμμεσα την ταυτότητά σας.

**ΜΕΡΟΣ Δ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ**

(μονάδες 30)

Να μελετήσετε τα παρακάτω κείμενα και να απαντήσετε στις σχετικές ερωτήσεις:

**Δ1**

**I. Κυριάκος Χαραλαμπίδης , «Στα στέφανα της κόρης του»**

Είχε τριακόσια στρέμματα γης υπό κατοχήν  
και τον πατέρα της στα βάθη της Ανατολής.

Θα παντρευόταν ευτυχώς ένα καλό παιδί.

Κατά την τελετή του μυστηρίου  
δεν πρόσεξε κανένας τον πατέρα της.  
Μπήκε απ' το νάρθηκα κρυφά και στάθηκε  
πίσω από μια κολόνα και καμάρωνε.  
Ύστερα σκούπισε με το μανίκι του  
το ξεσκισμένο και φτωχό του δάκρυ.  
Τον πήρανε για ηλίθιο του χωριού  
και τον αφήκανε στην ησυχία του.

Τελειώνει ο γάμος, και να χαίρεστε τα στέφανα.  
Παίρνουν κουφέτα και λουκούμια, μπαίνουν  
καθένας στ' αυτοκίνητό του, χάνονται.

Ο στοργικός πατέρας πάει κι αυτός  
στην Πράσινη Γραμμή, περνά σκυφτός  
παίρνει ξανά τη θέση του στο χώμα.

### Ερώτηση:

- (α) Το ποίημα σε πρώτο επίπεδο αναφέρεται σ' ένα χαρμόσυνο γεγονός. Ουσιαστικά, όμως, προβάλλει την τραγωδία της Κύπρου. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τους σχετικούς στίχους, δείχνοντας παράλληλα τη σύνδεσή τους με τη θλιβερή αυτή πραγματικότητα. **(μονάδες 6)**

### II. Στρατής Τσίρκας, Αριάγνη (απόσπασμα)

- Και πώς τελείωσε η απεργία; ρώτησε ο ξένος.
- Με συμβιβασμό. Ήρθε στο νοσοκομείο και με βρήκε κάποιος Μίστερ Μπράουν, της Μυστικής. Για να γλιτώσει το Θωμά, κατάλαβες, να μη του κάνω μήνυση. Τα έξοδα και τα μεροκάματα τα 'παιρνε απάνω του τ' αφεντικό. Μ' αυτόν λοιπόν το Μίστερ Μπράουν το δουλέψαμε το ζήτημα και βρήκαμε λύση. Οι μπερμπερίνοι δε θα παύανε, μόνο θα μπαίνανε κάτω από τις διαταγές των γκαρσονιών. Εμείς θα τους προσλαμβάναμε, εμείς θα πλερώναμε, εμείς θα τους παύαμε όταν δεν μας έκαναν. Φυσικά και τα πουρμπουάρ τους εμείς τα εισπράτταμε. Τ' αφεντικό δεν είχε πια να κάνει τίποτα μαζί τους. Ήταν δικοί μας υπηρέτες.
- Σπουδαίο κεφάλι αυτός ο Μπράουν, είπε ο ξένος.
- Το γελάς; Και βέβαια ήταν σπουδαίος. Απόδειξη πως η λύση του βαστάει ως σήμερα. Φυσικά, στα καφενεία που οι ιδιοκτήτες τους είναι αραπάδες δεν ανακατευόμαστε. Αλλά ποιος Ευρωπαίος πηγαίνει στα καφενεία τους; Μόνο κάτι ξεπεσμένοι.
- Και στο συνδικάτο δεν τους δέχεστε;
- Ποτέ. Αλλά μάθανε και κάνανε τώρα το δικό τους. Κάτι νεοτεριστές μάλιστα, σαν το γιο μου το Μιχάλη, λένε πως πρέπει να γίνει συγχώνευση. Μα όσο ζει ο Διονύσης ο Σαρίδης τέτοιο πράμα δε θα το δουν.
- Αυτά είναι μεγαλοϊδεατισμοί, έκανε ο Σταμάτης ανάβοντας τσιγάρο. [...]  
Η Αριάγνη τον κοιτούσε με τα μαύρα μάτια της και δεν έλεγε τίποτα.  
Μάτια που σε κοιτούνε και δε σαλεύουνε. Μάτια που μαλώνουνε. Η βροχή δυνάμωσε κι ο κόσμος σκοτεινάσε. Το παιδί με την προβιά. Θα του κόψει τουλάχιστο να χωθεί σε καμιά πόρτα για να μη βρέχεται; Αχ, παιδί μου Σταμάτη, αχ Καλλιόπη και Ουρανία, αχ κύρη τους εσύ που τους τα έμαθες αυτά. Γιατί γουμάρια; Γιατί κουρμπάτσι; Εκεί που είναι ο πόνος κι ο ιδρώτας και τα δάκρυα, εκεί δεν είναι ο άνθρωπος; Γιατί λοιπόν σκάβετε ένα χαντάκι και χωρίζεστε; Πού θα σας βγάλουν αυτά τα μυαλά;

### Ερώτηση:

- (β) Ποιες διαφορετικές αντιλήψεις για τις εργασιακές και κοινωνικές σχέσεις εκφράζονται στο πιο πάνω απόσπασμα και ποιοι είναι οι φορείς των αντιλήψεων αυτών; **(μονάδες 8)**

## Δ2

### III. Κ. Π. Καβάφης, «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον»

Σαν έξαφνα, ώρα μεσάνυχτ', ακουσθεί  
αόρατος θιάσος να περνά  
με μουσικές εξαίσιες, με φωνές –  
την τύχη σου που ενδίδει πια, τα έργα σου  
που απέτυχαν, τα σχέδια της ζωής σου  
που βγήκαν όλα πλάνες, μη ανωφέλετα θρηνήσεις.  
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,  
αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που φεύγει.  
Προ πάντων να μη γελασθείς, μην πεις πως ήταν  
ένα όνειρο, πως απατήθηκεν η ακοή σου  
μάταιες ελπίδες τέτοιες μην καταδεχθείς.  
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,  
σαν που ταιριάζει σε που αξιώθηκες μια τέτοια πόλι,  
πλησίασε σταθερά προς το παράθυρο,  
κι άκουσε με συγκίνησιν, αλλ' όχι  
με των δειλών τα παρακάλια και παράπωνα,  
ως τελευταία απόλαυσι τους ήχους,  
τα εξαίσια όργανα του μυστικού θιάσου,  
κι αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που χάνεις.

### IV. Γιάννης Ρίτσος, «Αποχαιρετισμός»

Όλο σας αποχαιρετώ κι ακόμα μένω. Ναι, η πιο μεγάλη πράξη  
της ζωής μας  
είναι η απόφαση του θανάτου μας, όταν υπάρχει κάποια διέξοδος,  
όταν μπορείς και να τον αποφύγεις, και συ τον διαλέγεις  
σαν τιμή και σα χρέος για τους άλλους, πιο πέρα απ' τις ανάγκες  
σου.  
Όποιος μπορεί να νικήσει μια στιγμή τη ζωή του νικάει και το  
θάνατο. Το' μαθα.

#### Ερωτήσεις:

(α) Πώς διαγράφεται η έννοια του χρέους και της αξιοπρέπειας απέναντι στον  
επερχόμενο θάνατο στο καθένα από τα πιο πάνω ποιητικά κείμενα;  
(μονάδες 6)

(β) Πώς διαφοροποιείται η έννοια αυτή στην κάθε περίπτωση;  
(μονάδες 2)

### Δ3

#### V. Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, *Η Φόνισσα*

Τα δύο ταύτα παραγκώμια δεν του τα είχε δώσει άνευ λόγου η σύζυγός του, η Χαδούλα. Σκούφον τον είχε ονομάσει, ακόμη πριν τον υπανδρευθή, όταν τον ειρωνεύετο συνήθως, με την παρθενικήν πονηρίαν της - χωρίς να προγνωρίζη ότι αυτός θα ήτον η τύχη της και ο καλός της – επειδή, αντί φεσίου, εφόρει είδος μακρού σκούφου, τεφροκοκκίνου, με κοντήν φούνταν. «Λογαριασμόν» τον ωνόμασεν αργότερα, αφού τον υπανδρεύθη, επειδή συνήθιζε πολλάκις την φράσιν, «αυτός ειν' ο λογαριασμός», και διότι, άλλως, δεν ηδύνατο ορθώς να λογαριάση ούτε ποσόν δι' ολίγους παράδες, ούτε δύο ημεροκάματα. Αν έλειπεν αυτή, θα τον εγελούσαν καθημερινώς· ποτέ δεν θα του έδιδαν σωστόν τον κόπον του εις τα πλοία, εις το καρινάγιο ή εις τον αρσανάν, όπου ειργάζετο ως μαραγκός ή ως καλαφάτης.

\* \* \*

Ιδού πώς συνέβη το πράγμα. Ο Μώρος ή Μούρος ήτο φύσει ορμητικός και παράφορος, αν και είχε πολύ δεξιόν, θηλυκόν νουν, όπως έλεγεν η μάνα του - νουν ο οποίος εγέννα. Παιδιόθεν ήτο ικανός μόνος του, να πλάττη, αυτοδίδακτος, πολλά ωραία μικρά πράγματα· караβάκια, προσωπίδας, αγαλμάτια, κούκλες και άλλα ακόμη. Ήτο σκιάς της γειτονιάς, ο σημαιοφόρος όλων των μαγκών, και είχε εις τους ορισμούς του όλους τους αγιόπαιδας, όλα τα ξυπόλυτα του δρόμου. Είχε συνηθίσει ενωρίς την μέθην και την ασωτίαν, εξετέλει θορυβώδεις παιδιάς, διαδηλώσεις, παιδικάς οχλαγωγίας, μαζί με τους μικρούς φίλους του· επροκάλει καυγάδες εις τον δρόμον, επετροβόλει όσους συνήντα γέροντας και γραίας, όσους πτωχούς και αδυνάτους. Δεν άφηνε σχεδόν κανένα άνθρωπον απείρακτον.

#### Ερωτήσεις:

(α) Να συγκρίνετε το Γιάννη το Φράγκο (Σκούφο) και το Μώρο μεταξύ τους, αλλά και τον καθένα τους με την κεντρική ηρωίδα του αφηγήματος.

(μονάδες 4)

(β) Το τέλος που επιλέγει ο συγγραφέας για την ηρωίδα του είναι ενδεικτικό της στάσης του απέναντί της.

Να τεκμηριώσετε την άποψη αυτή.

(μονάδες 4)

--ΤΕΛΟΣ--